24/07/2020

Στην Αγιά Σοφιά υπηρετούσαν 1000 κληρικοί, εκεί ετελούντο οι στέψεις

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΑΝΗΣ κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Γ’ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ ΣΕ ΤΖΑΜΙ, όπου, καθώς αναφέρεται, μεταξύ άλλων: “Στο Ναό αυτό, που έγινε το σύμβολο της Πόλης, υπηρετούσαν 1000 περίπου κληρικοί όλων των βαθμών. Εκεί ετελούντο οι στέψεις των αυτοκρατόρων, οι χειροτονίες των Πατριαρχών και οι μεγάλες τελετές της Εκκλησίας επί χίλια περίπου χρόνια. Απέκτησε δε ανά τους αιώνες μέγα κλέος γι’ αυτό και οι βυζαντινοί τον Ναόν αυτόν τον αποκαλούσαν «Μεγάλη Εκκλησία». Πολύ χαρακτηριστικά είναι τα λόγια του σοφού του 14ου αιώνα Μανουήλ Χρυσολωρά: «Οίμαι ούτε γενέσθαι, μήτε μην γενήσεσθαι ποτε όμοιόν τι κατ’ ανθρώπους». Πρόκειται για ένα αριστούργημα, ένα αθάνατο μνημείο του παγκοσμίου πολιτισμού”.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ:

Τίς ἡμέρες αὐτές βαθύτατη θλίψη κατέχει τίς καρδιές ὅλων τῶν χριστιανῶν ἀνά τήν οἰκουμένη μέ τό ἀπαράδεκτο καί πασιφανές ἄδικο ἐγχείρημα τῆς μετατροπῆς τοῦ χριστιανικοῦ ναοῦ «τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας» σέ μουσουλμανικό τέμενος (τζαμί) ἀπό τήν πολιτική ἡγεσία τῆς Τουρκίας.

Ὡς εἶναι γνωστόν, ὁ βυζαντινός αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός Α’ ἔκτισε στήν Κωνσταντινούπολη τόν περίφημο καί ὑπέροχο αὐτό Ναό «τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας»

καί στίς 27 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 537 μ.Χ. τελέστηκαν ἐπίσημα τά ἐγκαίνια, ὅτε καί βλέποντάς τον ὁλοκληρωμένο, τόν Ναό, ὁ αὐτοκράτωρ ἀνεφώνησε: «Δόξα τῷ Θεῷ τῷ καταξιώσαντί με τοιοῦτον ἔργον ἐπιτελέσαι. Νενίκηκά σε, Σολομών». Ἀρχιτέκτονες – Γεωμέτρες τοῦ μεγαλοπρεποῦς αὐτοῦ Ναοῦ ἦσαν ὁ Ἀνθέμιος ἀπό τίς Τράλλεις καί ὁ Ἰσίδωρος ἀπό τήν Μίλητο. Μάλιστα χρησιμοποιήθηκαν γιά τίς ἐπενδύσεις τῶν τοίχων καί πολύχρωμα μάρμαρα ἀπό τή Μάνη. Γιά τήν ἀνέγερση τοῦ Ναοῦ ἐργάστηκαν περίπου 600 ἄνθρωποι διαφόρων εἰδικοτήτων, τό δέ μῆκος του φθάνει τά 78 μ. καί τό πλάτος του τά 71 μ. Εἰδικότερα, μέγα ἐπίτευγμα εἶναι ὁ παμμεγέθης τροῦλος ὁ στεγάζων τόν τετράγωνον καί κεντρικόν χῶρον τοῦ ναοῦ, ὁ ὁποῖος καί κατέστη ἀρχιτεκτονικός τύπος τῆς βυζαντινῆς ναοδομίας. Ἔπειτα οἱ μεγάλες θύρες, τά παράθυρα σέ συνδυασμό φωτός καί ἀρχιτεκτονικῆς, τά βῆλα (παραπετάσματα), τό μιτατώριον δηλ. ἡ εἰδική αἴθουσα γιά τόν αὐτοκράτορα ἀπ’ ὅπου παρακολουθοῦσε τήν Θεία Λειτουργία, ὅλα ἐπιβλητικά. Ὁ ἄμβων στό μέσον τοῦ ναοῦ, πράγματι, ἔκπαγλος. Ἡ Ἁγία Τράπεζα καλλιτέχνημα καί ἡ Ἁγία Τράπεζα κάθε χριστιανικοῦ ναοῦ παραμένει πάντοτε στούς αἰῶνες καί δέν ἐπιτρέπεται ἡ καταστροφή της. Ἔπειτα οἱ πεσσοί, οἱ στύλοι, τά ὑπερῶα τόξα, οἱ θόλοι καί προπαντός τά ψηφιδωτά καταπλήσσουν. Ὅπως εἰπώθηκε ἀπό τόν λόγιο ἀξιωματοῦχο τοῦ 6ου αἰῶνα τόν Παῦλο Σιλεντιάριο «σέλας ψηφῖδος» κατέλαμπε τόν ναόν, ὡς γιά παράδειγμα «ὁ ἔνθρονος Χριστός» προσκυνούμενος ὑπό τοῦ αὐτοκράτορος.

Στό Ναό αὐτό, πού ἔγινε τό σύμβολο τῆς Πόλης, ὑπηρετοῦσαν 1000 περίπου κληρικοί ὅλων τῶν βαθμῶν. Ἐκεῖ ἐτελοῦντο οἱ στέψεις τῶν αὐτοκρατόρων, οἱ χειροτονίες τῶν Πατριαρχῶν καί οἱ μεγάλες τελετές τῆς Ἐκκλησίας ἐπί χίλια περίπου χρόνια. Ἀπέκτησε δέ ἀνά τούς αἰῶνες μέγα κλέος γι’ αὐτό καί οἱ βυζαντινοί τόν Ναόν αὐτόν τόν ἀποκαλοῦσαν «Μεγάλη Ἐκκλησία». Πολύ χαρακτηριστικά εἶναι τά λόγια τοῦ σοφοῦ τοῦ 14ου αἰῶνα Μανουήλ Χρυσολωρᾶ: «Οἶμαι οὔτε γενέσθαι, μήτε μήν γενήσεσθαι ποτε ὅμοιόν τι κατ’ ἀνθρώπους». Πρόκειται γιά ἕνα ἀριστούργημα, ἕνα ἀθάνατο μνημεῖο τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ.

Ὡστόσο ὁ χριστιανικός αὐτός ναός πού θεμελιώθηκε τό 532 μ.Χ. καί ἐπερατώθησαν οἱ ἐργασίες τό 537 μ.Χ. πρίν γεννηθεῖ ὁ Μωάμεθ (571 μ.Χ.) ἰσχύει, ἐν προκειμένῳ ἡ ἀρχή τοῦ δικαίου, κοσμικοῦ τε καί ἐκκλησιαστικοῦ κατ' ἀναλογίαν τοῦ 24ου κανόνα τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου (451 μ.Χ.) ὅτι, «ἄπαξ ναός ἐσαεί ναός», δέν εἶναι μόνον ἕνα καταπληκτικό ἀρχιτεκτόνημα. Ἐκφράζει κάτι βαθύτερο. Κρύπτει μυσταγωγικά μέσα του ὁ Ναός, μεγάλες ἔννοιες θεολογίας καί ἐκκλησιολογίας, χριστιανικῆς πίστεως καί ὕψιστων ἰδανικῶν καί ὁραμάτων. Ἔλεγε ὁ ἱστοριογράφος Προκόπιος ὅτι ὅπως εἶναι κτισμένος ὁ ναός αὐτός «ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός τόν ἔκτισε ὄχι μόνον διά τῶν χρημάτων ἀλλά καί μέ τήν διάνοιαν καί τήν ψυχήν του».

Πολυποίκιλη, λοιπόν, ἡ σημασία τοῦ μεγάλου αὐτοῦ χριστιανικοῦ ναοῦ γιατί παρέχει μιά λαμπρά εἰκόνα τοῦ ὅλου Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ. Καί δέν πρέπει νά παραγνωρίζουμε τό Βυζάντιο, ὡς Ἕλληνες. Εἶναι δική μας ἱστορία. Ἀληθῶς, τό Βυζάντιο τυγχάνει σπουδαιοτάτη περίοδος τοῦ Ἔθνους μας. Αὐτό εἶχε γενναίους αὐτοκράτορες καί φιλόχριστο λαό. Αὐτό εἶχε ἡρωϊκούς προμάχους τῆς Ὀρθοδοξίας καί δημιούργησε σπουδαῖο πολιτισμό. Ὡς εἶναι ἀποδεδειγμένο προστάτευσε τά ἑλληνικά γράμματα καί τήν ἐν γένει παιδεία. Ἔδωκε νομοθεσίες. Ἐνίσχυσε τήν ἱεραποστολή. Καλλιέργησε τίς καλές τέχνες, τήν μουσική, τήν ἁγιογραφία, τήν ἀρχιτεκτονική. Ἀνέδειξε ἁγίους καί ὁσίους καί Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καί ἐπί τοῦ ἐδάφους της συνεκλήθησαν καί οἱ περισσότερες Οἰκουμενικές Σύνοδοι.

Μέχρι δέ τό 1453, ὅτε ἐγένετο ἡ ἅλωσις τῆς Πόλεως λειτουργοῦσε ὡς χριστιανικός ναός. Ἔκτοτε, μέ τήν βάρβαρη κατάκτηση τῶν Ὀθωμανῶν, μετατράπηκε σέ τζαμί καί τό 1934 ἔγινε Μουσεῖο. Τό ἔτος 1985 ἡ UNESCO περιέλαβε τόν Ναό στόν Κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικῆς Κληρονομιᾶς καί ὑφίσταται γιά τόν χαρακτηρισμό μάλιστα αὐτόν καί νομική δέσμευση μέ τήν Συνθήκη (Διεθνοῦς Δικαίου) γιά τήν προστασία τῆς Παγκόσμιας Πολιτιστικῆς καί Φυσικῆς Κληρονομιᾶς.

Γι' αὐτό ὅπως καί ὁ Παρθενών στήν Ἀκρόπολη ἔτσι καί ἡ Ἁγία Σοφία ἀνήκει σ' ὁλάκερη τήν ἀνθρωπότητα. Κατά συνέπειαν δέν ἐπιτρέπεται ἡ ἀλλοίωση τῆς ἱστορίας, ἡ παρούσα μονομερής καί αὐθαίρετη μετατροπή τοῦ Ναοῦ σέ τζαμί (10-7-2020). Ἀπάδει σέ κάθε ἔννοια τοῦ διεθνοῦς δικαίου καί τῆς ἠθικῆς, ἡ ἀνίερη αὐτή πράξη τοῦ Τουρκικοῦ κράτους τῆς βεβήλωσης τοῦ ναοῦ, πού προκαλεῖ σύμπασα τήν χριστιανοσύνη καί ἐπιφέρει γενική θλίψη. Ἡ μετατροπή τοῦ Ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας σέ τζαμί συνιστᾶ, τελικά, καταστρατήγηση τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου. Καί εἶναι νά ἀπορεῖ κανείς. Τότε γιατί ὑπογράφονται οἱ Διεθνεῖς Συνθῆκες καί Συμβάσεις ἀπό τά διάφορα κράτη καί μάλιστα πανηγυρικῶς;

Γνωρίζουμε ὅμως, καί πεῖρα κατέχουμε, ὅτι ὡς Ἐκκλησία, καταφύγιο ἔχουμε τήν προσευχή. Καί βεβαίως καταθέτουμε πᾶσαν τήν ἐλπίδα μας στήν Παναγία Μητέρα μας, τήν Ὑπέρμαχο Στρατηγό, τοῦτες τίς δύσκολες πάλιν ὧρες γιά τό Ἔθνος μας. Στούς ἄλλους, λοιπόν, θόλους τῆς ψυχῆς μας, ἄς ψάλλουμε, ὅλοι μαζί, τόν ὕμνον «Τῇ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ». Ἄς προσευχηθοῦμε γιά τό Οἰκουμενικό μας Πατριαρχεῖο, τήν τροφό τοῦ Γένους, γιά τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη μας κ. Βαρθολομαῖο, γιά τούς Ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς καί διακόνους τοῦ Θρόνου καί γιά τούς ὁμογενεῖς μας στήν Πόλη. Ἄς ἱκετεύσουμε γιά σύνεση καί εἰρήνη «ἐν παντί». Πρός τήν Παναγία ἄς ὑψώσουμε τάς χεῖρας μας καί ἄς εἰποῦμε: «Ἱκετεύομεν, οἱ δοῦλοι σου καί κλίνομεν γόνυ καρδίας ἡμῶν· Κλῖνον τό οὖς σου Ἁγνή καί σῶσον τούς θλίψεσι βυθιζομένους ἡμᾶς».

Μετά πατρικῶν εὐχῶν